

Keşfedenler: Sanat ile Uygulamalı Öğrenme Pratikleri

Suna ve İnan Kıraç Vakfı Pera Müzesi Öğrenme Programları, Galatasaray Üniversitesi Kültürel Dokümantasyon Merkezi iş birliğiyle eğitmenlere yönelik bir seminer sunuyor.

Keşfedenler: Sanat ile Uygulamalı Öğrenme Pratikleri başlıklı seminerde, değişken ortamda yeniliklere açık şekilde çalışma ve deneyim yoluyla bilgi ya da becerilerin kazanılmasını sanatla öğrenme kapsamında inceliyoruz. İçerikleri katılımcılardan yetenek beklemeden geliştirilen atölyeler aracılığıyla, onların var olan yaratıcılıklarını özgürce ifade etmelerine ve üretkenliklerini keşfetmelerine alan tanıyan uygulamalı öğrenme pratiklerini tartışıyoruz.

Öğretici ve öğrenen arasında bilgi, beceri ve anlayış paylaşımını desteklemeye yönelik içerikler geliştirmek üzerine çalışıyoruz. Uygulamalı atölyelerdeki öğrenme sürecinin, öğretileni dinlemek ve kabul etmeye değil, onları anlamak ve deneyimlemeye yönelik olmasını; aynı zamanda, programların katılımcılara yaşam boyu sanatla öğrenme motivasyonu kazandırmasını amaçlıyoruz.

Atölye sonunda katılımcılara teşekkür belgesi verilecektir.

Program

5 Eylül 2019, Perşembe
Pera Müzesi, Oditoryum

- 10:00-10:30** Kayıt ve Kahve İkramı
- 10:30-10:45** Açılış Konuşması
M. Özalp Birol, Suna ve İnan Kıraç Vakfı Kültür ve Sanat İşletmesi Genel Müdürü
- 10:45-11:30** Sanat ve İletişim
Dr. Murad Özdemir, Galatasaray Üniversitesi
- 11:30-12:00** Pera Müzesi'nde Öğrenme Programları
Eda Gökmar ve Hazal Altun
- 12:00-13:00** Öğle Yemeği Molası
- 13:15-14:00** Deneyle Yaratmak – Deneyimle Öğrenmek
Prof. Dr. Marcus Graf, Yeditepe Üniversitesi
- 14:00-14:45** Sanat ile Düşünme ve Duyumsama
Dr. Ilgım Veryeri Alaca, Koç Üniversitesi
- 14:45-15:00** Kahve Molası
- 15:00-15:45** Pera Müzesi ile Öğrenmeyi Keşfetmek: Öğrenme Programı Asistanının Deneyimleri
Betül Gaye Dinç, Koç Üniversitesi
- 15:45-16:30** Çocuk ve Gençlere Yönelik Kültür Sanat Atölye Çalışmalarında Erişim, Katılım ve Kalite Göstergeleri
Prof. Dr. Feyza Çorapçı, Boğaziçi Üniversitesi
- 16:30-17:00** Soru - Cevap ve Kapanış Konuşması
Eda Gökmar

Sanat ve İletişim

Sözün de Yırtılverdiği Yer: Sanat ile Öğrenmeyi İletişim Etnografisi ile Düşünmek

Dr. Murad Özdemir, Galatasaray Üniversitesi

10:45 – 11:30

Çevremizi saran dünyayı anlamak ve kendimizi bu dünyada konumlandırmak için kelimelere başvururuz. Ancak, iletişim açısından son derece kullanışlı olan kelimeler hemen göz ardı edilemeyecek bazı tehlikeleri de beraberlerinde getirirler. ‘Aşk’, ‘nefret’ ve ‘sanat’ gibi kelimeler durağan birer olgu ya da nesnenin ötesinde deneyime dayalı, sürekli bir akış içinde biçimlenen süreçlere işaret ederler. Gündelik kullanımda ise, birçok zaman bu kelimelerin temsil ettikleri süreçlerin önüne geçtiği gözlemlenir. Bu durumun bir yansıması olarak, asıl olarak deneyimden yola çıkan, deneyimle biçimlenen sanatın günümüzde daha çok nesnelere (ürün/iş/eser) düzeyinde ele alındığında şahit oluruz: Hemen her eser belirleyicisi olduğu/içinde belirlendiği “bir öyküyü” anlatır, bunun sonucunda ise bütünsel sanat deneyimi sanat eserini çevreleyen anlatılara indirgenir. Oysa, toplumun bireyleri arasında iletişimi sağlayan tek yolun sözlü dillerle sınırlı olduğu bir dünyada sanatın yeri olamayacağını savunan antropolog Gregory Bateson’un da vurguladığı gibi, sanatsal deneyim sözlü biçimleri aşan süreçlerle biçimlenir. Birçok farklı şekilde tanımlanabilir olmasına rağmen antropolojik bir bakışla- sanat, asıl olarak özel bir iletişim biçimidir.

Bu sunumda, Gregory Bateson ve John Dewey gibi düşünürlerin izinde, sanatın deneyime dayalı “özel” bir iletişim biçimi olarak kabulünden yola çıkılarak, sanat ve öğrenmenin kesişim alanında yer alan başlıca kavramlar (sanat deneyimi, eğitim, bedenleşme, duyuşsal yaklaşımlar, vb.) tanımlanacaktır. Sanat ve eğitim dünyalarını konu edinen güncel etnografik çalışmalardan örneklerin de verileceği bu konuşmada, sanat temelli öğrenme deneyimi tasarımı olanaklarının katılımcılar ile birlikte düşünülmesi amaçlanmaktadır.

Murad Özdemir, Ph.D.

Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı’nda öğretim üyesi. Görsel-İşitsel Antropoloji, Belgesel Sanatlar, İletişim Etnografisi ve Duyuşsal Çalışmalar alanlarında dersler veriyor. Akademik çalışmalarının yanı sıra, bağımsız belgesel çalışmaları da bulunan Murad Özdemir, müzik alanında ikinci bir doktora çalışması yapıyor. (mozdemir@gsu.edu.tr)

Pera Müzesi'nde Öğrenme Programları

Eda Gökner ve Hazal Altun, Pera Öğrenme

11:30-12:00

Pera Müzesi, kuruluşundan bu yana farklı yaş gruplarını sanatla buluşturmak, müze bilinci oluşturmak, sanatı ulaşılabilir kılmak ve izleyiciyle sergilenen eserler arasında iletişim kurmak amacıyla öğrenme programları düzenliyor. Programlar yorum ve yaratıcılığa dayanan iki ayrı bölümden oluşuyor. İlk bölümde Pera Müzesi koleksiyonlarında ve süreli sergilerde yer alan eserler üzerinde inceleme ve değerlendirme yapılırken, ikinci bölümde atölyede uygulamalı çalışmalar yapılıyor, katılımcılar aldıkları ilhamla çeşitli teknikleri deneyerek tasarımlarını yaratıyor. Yıl boyunca sürdürülen bu programlar aynı zamanda müzeyi sosyal hayatın bir parçası kılmayı amaçlıyor.

Öğrenme programları kapsamında çocuklara, gençlere, yetişkinlere, yaşlılara, engellilere, okul gruplarına ve öğretmenlere yönelik özel etkinlikler düzenleniyor. Katılımcılar öğrenme programları etkinliklerinde, alanından uzman sanatçı, tasarımcı, tarihçilerle bir araya gelme fırsatı yakalıyor, onlarla birlikte önce sergileri geziyor, ardından birlikte üretime geçiyor.

Koleksiyon ve süreli sergilerden ilhamla oluşturulan atölyelerde katılımcılara birçok teknik ve yöntemi deneyimleme imkânı sunuluyor. Yaş gruplarına özel tasarlanan öğrenme programlarında maker atölyesinden, suluboyaya, portre fotoğrafçılığında, müzik, ses, baskı ve dansa uzanan çok geniş bir yelpazede çalışmalar yapılıyor. Katılımcılar, sanatın farklı alanlarına ve üsluplarına gönderme yapan bu atölyelerde, restorasyon, sergi hazırlama ve kurulum süreci gibi müzeciliğe dair merak edilen süreçleri de inceleme imkânı buluyor. Aynı zamanda katılımcılar görerek, dokunarak, koklayarak, duyarak dört duyusunu harekete geçiren interaktif deneyimler yaşıyor, yaratıcı drama yöntemlerini kullanarak rol yapma, doğaçlama yeteneklerini keşfediyor, beden, zihin motor becerilerini geliştirecek çalışmalar yapıyor.

Eda Gökner

Pera Müzesi Öğrenme Programları Yöneticisi

Inholland Üniversitesi'nde Erasmus programı kapsamında Leisure Management bölümünü tamamladıktan ve Yeditepe Üniversitesi Sanat Yönetimi Bölümü'nden mezun olduktan sonra Pera Müzesi'nde farklı projelerde yer aldı ve son yıllarda müzede öğrenme pratikleri üzerine çalışıyor. Pera Müzesi'nde çocuklara, gençlere, yetişkinlere, yaşlılara, zihinsel engellilere, okul gruplarına ve öğretmenlere yönelik müzenin koleksiyon ve süreli sergileri kapsamında program içerikleri geliştiriyor. Ayrıca klasik bale, modern dans ve yoga eğitimlerinden yola çıkarak bedene odaklanan atölye çalışmaları da yapıyor. (eda.goknar@peramuzesi.org.tr)

Hazal Altun

Pera Müzesi Öğrenme Programları Sorumlusu

Galatasaray Üniversitesi'nde aldığı iletişim eğitiminin ve Universitat Autònoma de Barcelona'da katıldığı Erasmus programının ardından iletişim, halkla ilişkiler ve reklam üzerine sanat ve mimari gibi yaratıcı alanlarda çalışmıştır. Uyguladığı ve eğitmeni olduğu yoga ve meditasyon pratiklerinin de yardımıyla sanat ile insanlar arasında duygusal ve duymusal bağlar kurmayı ve bilişsel iletişimi geliştirmeyi amaçlıyor. (hazal.altun@peramuzesi.org.tr)

Deneyle Yaratmak – Deneyimle Öğrenmek

Sanatsal üretim ve dolayım bağlamında formel ve enformel bilgi arasındaki ilişkiye dair düşünceler

Prof. Dr. Marcus Graf, Yeditepe Üniversitesi

13:15-14:00

Bu konuşma, formel ve informel bilgi arasındaki karmaşık ilişkiyi, bunun görsel sanat ürünlerinin alımlanma ve dolayımına olan etkisine odaklanarak inceliyor. 1960'lı yıllarda Macar filozof ve kimyager Michael Polanyi'nin ortaya atmış olduğu informel bilgi kavramı, deneyime dayanan bütünsel dünya görüşlerinin önemini ortaya koyarak, nesnelci ve akılcı bilginin yetersizliğini açığa çıkardı. O dönemde Polanyi bu kavramı, bilim alanında ortaya çıkan oldukça radikal ve erken post-modern bir içgörüyü tartışmak için kullanmıştı. Bugünse biz bu kavramı sanat sistemimizde "anlama" sözcüğünün barındırdığı temel ikilemi tasvir etmek için kullanabiliriz. Sanatın sergiler, yayınlar ve eğitsel projelerle bir toplumsal sisteme (Niklas Luhmann) dönüştüğü 18. yüzyıldan bu yana, görsel sanat toplumun bir parçası haline geldi. Yine de algı, bilgi ve dil bariyerleri mevcut ve bunlar sanatın anlaşılmasını güçleştiriyor. "Deneyle Yaratmak – Deneyimle Öğrenmek" başlıklı sunum, eğitim ve sistem teorisi bağlamında bilginin anlamını analiz ederek, sanatta dolayım problemini etraflıca ele alacaktır.

Prof. Dr. Marcus Graf

Prof. Dr. Marcus Graf, 1974, Almanya'da doğdu. Hildesheim Üniversitesi'nde Kültür Bilimi ve Estetik İletişimi Fakültesi'ndeki Plastik Sanatlar ve Sanat Bilimi Bölümü'nde okuduktan sonra çeşitli sanat kurumlarında proje yöneticisi, sanatçı, eğitmen, yazar ve küratör olarak çalıştı. 2010 yılında Almanya'daki Stuttgart Devlet Sanat Akademisi'ndeki Çağdaş Sanat Tarihi, Estetik ve Sanat Teorisi Enstitüsü'nde doktora ünvanı alan Graf, 2003 yılından beri Yeditepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde öğretim üyesi. 2017'de profesör oldu ve 2019'tan beri Sanat ve Kültür Yönetimi Bölümü Başkanı olarak çalışmaya devam ediyor.

2001'den beri İstanbul'da yaşayan Marcus Graf, Siemens Sanat, Baksı Müzesi, Milli Reasürans, Contemporary Istanbul ve Elgiz Müzesi gibi çeşitli kurumlarda 100den fazla sergide küratörlük yapmıştır. Graf, halen Plato Sanat'ın daimi küratörü olarak görevine devam etmektedir. Çok sayıda kitap, kitapta bölüm, sergi kataloğu ve dergide sanat yazarlığını yapmış olan Graf, akademisyen, küratör ve sanat yazarı olarak İstanbul'da yaşamakta. (marcus.graf@yeditepe.edu.tr)

Sanat ile Düşünme ve Duyumsama

Dr. Ilgım Veryeri Alaca, Koç Üniversitesi

14:00-14:45

Bu sunum kapsamında 2016-2019 yıllarında tamamlanan bir dizi sanatsal ve eğitsel çalışma paylaşılacaktır. Bu çalışmaların bir kısmı müzelerdeki eserlerden yola çıkarak üretilmiş veya farklı eserlerden, olgulardan esinlenilerek oluşturulmuştur. Her defasında süreç, teorik, sanatsal ve deneysel çalışmalarla beslenmiştir. Eser üretiminin yanı sıra, ilişkili bulunan sanat tarihi, toplumsal tarih, edebiyat gibi farklı disiplinler üzerine de fikir alışverişi yapılmış ve disiplinler arası bir öğrenme süreci yaşanmıştır. Aktiviteler, katılımcılara bir sanat eserinin üretilme aşamalarını deneyimlemek için fırsat tanımıştır. Sanatın bireyde nasıl bir algılama ve düşünme dizgesine yol açabileceği dört örnekle değerlendirilecektir. İlk olarak, geleneksel halı sanatı üzerine deneysel bir sanat eğitimi süreci paylaşılacak, bu bağlamda gerçekleştirilen aktiviteler, süreç ve sonuç açıklanacaktır. İkinci olarak, bir sanat eserinin üretim sürecine odaklanan iki örnek çalışma sunulacaktır. Bu örnekler ile hem zanaat hem de çizim pratiklerinin tek başına gerçekleştirilen aktiviteler olmaktan çıkarılarak, ortak bir çalışmaya dönüşmesinin üzerinde durulacaktır. Üçüncü örnek ise, farklı müzelerin bünyesinde yer alan eserlerden de faydalanılarak göç olgusunun yeni bir eserde ele alınmasını inceleyecektir. Son olarak, farklı malzemelerden yola çıkarak eserlerin duyuları nasıl tetikleyebildiğine değinilecektir. Söz konusu çalışmalar, sanat temelli düşünmeyi ve duyumsamayı hedeflemekte ve bu yolla bireye, seçilmiş bir olguya öznel bir bakış açısı ile yaklaşabilme şansı verebilmektedir.

Ilgım Veryeri Alaca

Mimar Sinan Üniversitesi'nden lisans, Kaliforniya Devlet Üniversitesi ve Illinois Üniversitesi'nden (Urbana-Champaign) yüksek lisans derecelerini aldı. Hacettepe Üniversitesi'nde doktora çalışmasını tamamladıktan sonra 2011 yılında doçent oldu. Koç Üniversitesi, Medya ve Görsel Sanatlar Bölümü'nde çalışan Veryeri Alaca, Bilkent ve Richmond Üniversitelerinde ders verdi, The New School: Parsons'da ziyaretçi öğretim üyesi olarak bulundu. Ulusal ve uluslararası yayınlarda makalelerine ve kitap bölümlerine yer verildi (ör. Leonardo, International Journal of Education through Art, Journal of Modern Craft, Journal of Illustration). Konuk Sanatçı Programları ve Kültürel İletişim (Norgunk 2012) adlı kitabın editörlüğünü yaptı. Butler Amerikan Sanatları Müzesi, Zimmerli Müzesi, Southern Graphics Council (Amerika), Museo dell'Incisione Castello dei Paleologi (İtalya), Ege Üniversitesi Kâğıt ve Kitap Sanatları Müzesi eserlerinin bulunduğu koleksiyonlar arasındadır. Son yıllarda, çocuk kitapları ve desende materyal kullanımı üzerine çalışmalarını sürdürmektedir. (ialaca@ku.edu.tr)

Pera Müzesi ile Öğrenmeyi Keşfetmek: Öğrenme Programı Asistanının Deneyimleri

Betül Gaye Dinç, Koç Üniversitesi

15:00-15:45

Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM) müze tanımını yeniden keşfetmek için ülkelere çağrıda bulunurken, tanım önerisi sunacıklara müzelerin öğrenme ve değişim için anlamlı buluşma yerleri olduğunu hatırlamaları gerektiğinin altını çizer. Müze tanımının önemli bir kısmını oluşturan öğrenme pratiği, tek yönlü bir bilgi akışı değildir. Aksine öğrenme pratikleri ziyaretçi ve eğitimcinin karşılıklı etkileşimine, sanatı birlikte deneyimlemesine ve öğrenmesine dayanır. 'Müze eğitimcilerine hala ihtiyaç var mı?' sorusunun tartışıldığı geçtiğimiz yıllarda anlaşılmıştır ki müzelerde sanat tabanlı etkileşimli öğrenmede katılımcı tarafları ziyaretçiler ve aynı zamanda onlarla iletişim halindeki eğitimciler oluşturur. Bu sebeple bu soru farklı şekillerde genişletilebilir. Bir sanat müzesinde ziyaretçilerin öğrenmesine yardımcı olmak bizlere ne tür kazanımlar sağlar? Bir sanat müzesinin öğrenme programlarında çalışmak kişinin kendi öğrenme sürecine nasıl bir katkıda bulunur? Öğrenmeyi öğreten bir yer olarak müzeler nasıl kurgulanabilir?

Otobiyografik elementler içerecek bu sunum, Pera Müzesi Öğrenme Programları asistanının bu programlar sayesinde ziyaretçilerin sanatla etkileşimlerinden edindiği gözlemlerine dayanarak bir eğitimcinin öğrenmeyi keşfediş sürecine odaklanacaktır. Bu sunum ile Pera Müzesi Öğrenme Programları kapsamında görsel, işitsel, duyuşal, harekete dayalı ve sosyal-duyuşal öğrenme çeşitlerini temel alan atölye içerikleri geliştirmenin inceliklerine işaret edilecektir. Bu atölyelerde çocuklar, gençler, yetişkinler ve 60 yaş üstü katılımcılarla iletişim halinde olmanın ve farklı yaş gruplarına sergi turları vermenin eğitimciye öğrettiklerinden bahsedilecektir. Son olarak, müzede edinilen bu kazanımların, asistanlık sonrasında yardımcı olunan çeşitli sanat temelli öğrenme projelerinde de kullanılmasına değinilerek ziyaretçi merkezli çalışan, toplumda sosyal değişime aracı olan müzenin öğrenme programlarında yer almanın önemine vurgu yapılacaktır.

Betül Gaye Dinç

Betül Gaye Dinç, Koç Üniversitesi Tasarım, Teknoloji ve Toplum yüksek lisans programında çalışmalarını sürdürmekte. Lisansını çift anadal olarak Koç Üniversitesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi ile İngiliz Dili ve Karşılaştırmalı Edebiyat bölümlerinde derece ile tamamladı. Cinsiyet Çalışmaları üzerine uzmanlık sertifikası aldı. Erasmus programı ile Amsterdam Vrije Üniversitesi'nde okudu. İstanbul'da Feminist Pedagoji: Müzeler, Hafıza Mekanları ve Hatırlama Pratikleri Konferansı'nda ve Atina'da 36. Uluslararası Çocuk Kitapları Kurulu Kongresi'nde sunumlar yaptı, uluslararası dergilerde makalesi yayınlandı (Studies in Comics). 2019 yılında Danimarka'da gerçekleşecek 'katılımcı tasarım' çalıştayına katılmak için burs aldı. İstanbul Kadın Müzesi'nde, 4/L Elgiz Çağdaş Sanat Müzesi'nde staj yaptı ve Pera Müzesi Öğrenme Programları'nda asistan olarak çalıştı. Resimli kitaplar ile çizgi romanlar üzerine akademik inceleme ve üretim yapmakta. Bu bağlamda, müze programlarının bir parçası olarak resimli kitapların ve çizgi romanların kullanımını araştırmakta ve yeni eserler ortaya koymaktadır. (bdinc@ku.edu.tr)

Çocuk ve Gençlere Yönelik Kültür Sanat Atölye Çalışmalarında Erişim, Katılım ve Kalite Göstergeleri

Prof. Dr. Feyza Çorapçı, Boğaziçi Üniversitesi
15:45-16:30

Çocuk ve gençlerin dans, drama, resim, müzik, tasarım, heykel gibi yaratıcı ve orijinal işler ortaya koyabilecekleri programlar sorgulama, araştırma, kendilerini farklı yollarla ifade etme olanakları sağlarken, hayal gücünü kullanmayı, problem çözmeyi, planlama yapmayı ve çocuklara içinde yaşamak istedikleri dünyayı kurgulama gibi becerileri de kazandırma potansiyeline sahiptir. Bu sunumda, ilk olarak kültür ve sanat temelli atölye programlarının çocuk ve gençlerin kişisel, sosyal, bilişsel ve estetik gelişimleri üzerinde oynadığı role ilişkin bulgular ele alınacaktır. İkinci olarak, Türkiye’de ve dünyanın pek çok ülkesinde çocuk ve gençlerin bu atölyelere erişim ve katılımına engel teşkil eden unsurlar ve bu engelleri azaltmaya yönelik adımlar gözden geçirilecektir. Bu sunumda çocuk ve gençlerin sanat atölyelerine ilgilerini çekmek ve bu ilginin sürekliliğini sağlamak için yol gösterici ilkeler ve öneriler de sunulması amaçlanmaktadır. Sanat temelli atölyelerin nitelikli özelliklere sahip olması, çocuklar ve gençlerin keyif alarak yeni beceriler öğrenmeleri için en belirleyici temel unsurdur. Sunumun son kısmında, bu programlar üzerine yaklaşık son 20 yıldır yürütülmekte olan araştırmalar ışığında nitelikli programların ortak özellikleri ve kalite göstergelerini belirleyen ilkeler sunulacaktır. Bu ilkeler, tek seferlik sanat atölyeleri için geçerli olabileceği kadar, özellikle uzun soluklu atölyeler içeren programların kalitesini geliştirmek için yol gösterici olma özelliğine sahiptir.

Prof. Dr. Feyza Çorapçı

Prof. Dr. Feyza Çorapçı, 2006 yılından bu yana Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji bölümünde öğretim üyesidir. Klinik psikoloji alanındaki yüksek lisans ve doktora derecelerini A.B.D.’deki Purdue Üniversitesi’nden almıştır. Prof. Dr. Çorapçı, çalışmalarında çocukların sosyo-duygusal gelişimine katkıda bulunan bireysel, ailesel ve çevresel faktörleri araştırmaktadır. Çalışmalarının odağında risk altındaki çocuklara yönelik psiko-sosyal uygulamalar bulunmaktadır. İstanbul Kültür Sanat Vakfı’nın (İKSV) kültür ve sanat etkinliklerine erişim ve katılımı artırmak amacıyla kurduğu İKSV Alt Kat: Öğrenme ve Etkileşim Alanı projelerine akademik danışmanlık yapmaktadır. Prof. Dr. Çorapçı, İstanbul’un 0-3 yaş arası çocuklar ve ailelerine uygun bir kent haline gelmesine öncülük eden İstanbul 95 programının da akademik kadrosunda bulunmaktadır. (feyza.corapci@boun.edu.tr)